

Studiestöd

15

Förslag till statsbudget för år 1998

Studiestöd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2.	Lagtext.....	7
3.	Inledning.....	15
3.1	Omfattning/ändamål.....	15
3.2	Utgiftsutvecklingen	15
3.3	Resultatbedömning m.m.....	16
4	Anslag.....	17
A.1.	Studiehjälp m.m.....	17
A 2.	Studiemedel	18
A 3.	Vuxenstudiestöd m.m.....	21
A 4.	Bidrag till kostnader vid viss gymnasie- utbildning och vid viss föräldrautbildning i tecken- språk.....	24
A 5.	Bidrag till vissa studiesociala ändamål.....	25
A 6.	Särskilt vuxenstudiestöd för studerande vid vissa lärarutbildningar	25
A 7.	Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar.....	25
	Rättsdatablad.....	27

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. antar förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349),
2. antar förslag till lag om ändring i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa,
3. antar förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
4. godkänner vad regeringen föreslår angående tidsersättning,
5. godkänner att lån tas upp i Riksgäldskontoret för det samlade behovet för studielån om 71 miljarder kronor t.o.m. budgetåret 1998,
6. bemyndigar regeringen att för Talboks- och punktskriftsbiblioteket beställa sådan produktion av studentlitteratur, för högst 6 miljoner kronor, som medför utgifter efter år 1998,
7. för budgetåret 1998 anvisar anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt följande uppställning:

ANSLAG	ANSLAGSTYP	ANSLAGSBELOPP (TUSENTAL KRONOR)
A 1. Studiehjälp m.m.	ramanslag	2 139 056
A 2. Studiemedel m.m.	ramanslag	9 904 570
A 3. Vuxenstudiestöd m.m.	ramanslag	8 624 280
A 4. Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	ramanslag	63 773
A 5. Bidrag till vissa studiesociala ändamål	ramanslag	23 073
A 6. Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa lärarutbildningar	ramanslag	61 632
A 7. Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar	ramanslag	517 371
Summa		21 333 755

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)

Härigenom föreskrivs i fråga studiestödslagen (1973:349)¹ att 3 kap. 6 §, 4 kap. 3 och 8 §§, 5 kap. 6 §, 7 kap. 1, 7 och 20 §§ samt 9 kap. 2 § skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

3 kap.

6§²

Studiebidrag lämnas med 640 kr i månaden.

Studiebidrag lämnas med 750 kr i månaden.

4 kap.

3 §³

Studiemedel får inte beviljas för den tid för vilken studiehjälp enligt 3 kap. eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. redan har beviljats.

Om en studerande beviljas studiehjälp eller särskilt vuxenstudiestöd för en tid för vilken den studerande redan har beviljats studiemedel, får den studerande inte *uppbära* studiemedlen för denna tid.

Om en studerande beviljas studiehjälp eller särskilt vuxenstudiestöd för en tid för vilken den studerande redan har beviljats studiemedel, får den studerande inte *ta emot* studiemedlen för denna tid.

Studiemedel får inte heller beviljas eller *uppbäras* för den tid för vilken utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning eller utbildningsbidrag för doktorander lämnas, om inte något annat följer av bestämmelser som regeringen meddelar.

Studiemedel får inte heller beviljas eller *tas emot* för den tid för vilken utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning, utbildningsbidrag för doktorander eller *särskilt utbildningsbidrag* lämnas, om inte något annat följer av bestämmelser som regeringen meddelar.

Studiemedel lämnas inte för den tid under vilken den studerande tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller fullgör utbildning till reserv- eller yrkesofficer.

8 §⁴

Har en studerande för sådana

Har en studerande för sådana

¹Lagen omtryckt 1987:303.

²Senaste lydelse 1995:480.

³Senaste lydelse 1995:480.

⁴Senaste lydelse 1988:877.

studier som avses i 1 § *erhållit* studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. under sammanlagt minst sex år, *utgår* studiemedel för ytterligare sådana studier *endast* om det finns särskilda skäl.

Har en studerande för sådana studier som avses i 2 § *erhållit* studiemedel *eller* särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. under sammanlagt minst tre år, *utgår* studiemedel för ytterligare sådana studier *endast* om det finns särskilda skäl.

studier som avses i 1 § *fått* studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. under sammanlagt minst sex år, *lämnas* studiemedel för ytterligare sådana studier *bara* om det finns särskilda skäl *och det inte är fråga om forskarutbildning. Om den studerande är eller har varit anställd som doktorand eller om den studerande har eller har haft utbildningsbidrag för doktorander, får studiemedel inte lämnas för forskarutbildning.*

Har en studerande för sådana studier som avses i 2 § *fått* studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. *eller särskilt utbildningsbidrag* under sammanlagt minst tre år, *lämnas* studiemedel för ytterligare sådana studier *bara* om det finns särskilda skäl.

5 kap.

6 §⁵

Korttidsstudiestöd för deltagande i utbildning som avses i 1 § *utgår ej* till studerande som *uppbär* studiehjälp, studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd *eller* utbildningsbidrag för den tidsperiod som utbildningen pågår.

Korttidsstudiestöd för deltagande i utbildning som avses i 1 § *lämnas inte* till studerande som *har* studiehjälp, studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd, utbildningsbidrag *eller särskilt utbildningsbidrag* för den tidsperiod som utbildningen pågår.

7 kap.

1 §⁶

Särskilt vuxenstudiestöd kan lämnas till studerande vid de läroanstalter och utbildningar som bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen utser. Regeringen får meddela föreskrifter om rätt till särskilt vuxenstudiestöd för studerande vid sådana lärarutbildningar till vilka det finns ett behov av att förbättra rekryteringen. I sådana föreskrifter får göras undantag från bestämmelserna i 3–5 a, 7, 8, 8 a och 14 §§. Regeringen får vidare meddela föreskrifter om rätt till särskilt vuxenstudiestöd för vissa studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. I sådana föreskrifter får göras avvikelser från bestämmelserna i 3, 5, 7, 8 och 14 §§ samt, såvitt avser studiemedel för behörighetsgivande förutbildning, i 4 kap. 9 §. I föreskrifterna får också ges rätt till avskrivning av studielån enligt 4 kap. i andra fall än som anges i 8 kap. 9–12 §§.

I 20 § finns bestämmelser om verkan av att en studerande har *uppburit* studiemedel för den tid för vilken särskilt vuxenstudiestöd lämnas.

Särskilt vuxenstudiestöd får inte beviljas eller *uppbäras* för den tid för vilken utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning *eller* utbildningsbidrag för doktorander lämnas, om inte

I 20 § finns bestämmelser om verkan av att en studerande har *fått* studiemedel för den tid för vilken särskilt vuxenstudiestöd lämnas.

Särskilt vuxenstudiestöd får inte beviljas eller *tas emot* för den tid för vilken utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning, utbildningsbidrag för doktorander *eller särskilt utbildningsbidrag* lämnas,

⁵ Senaste lydelse 1993:220.

⁶ Senaste lydelse 1996:1045.

något annat följer av bestämmelser som regeringen meddelar.

om inte något annat följer av bestämmelser som regeringen meddelar.

7 §⁷

Till en studerande som uppfyller villkoren för ersättning från en arbetslöshetskassa eller som under den längsta tid som ersättning kan betalas ut har fått ersättning från någon arbetslöshetskassa lämnas vuxenstudiestöd enligt 7 a, 7 b och 8 b §§.

Till en annan studerande lämnas särskilt vuxenstudiestöd enligt bestämmelserna i 8, 8 a och 8 b §§.

Till en annan studerande lämnas särskilt vuxenstudiestöd enligt bestämmelserna i 8, 8 a och 8 b §§. *Vid beräkningen av stödet används det lägsta utbildningsbidrag enligt bestämmelserna om dagpenning som kan betalas till en person som har rätt till ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och som uppfyller villkoren för ersättning vid arbetslöshet eller har fått ersättning under den längsta tid som ersättning kan betalas ut. Av 6 a § framgår att beräkningen alltid skall ske med ledning av utbildningsbidraget för heltidsarbete.*

När studerande i kommunal och statlig vuxenutbildning bedriver studier på mer än halvtid men mindre än heltid får storleken av det vuxenstudiestöd som annars skulle lämnas enligt föreskrifterna i första och andra stycket, bestämmas i förhållande till studiernas omfattning.

Föreskrifter om tillämpningen av tredje stycket meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

20 §⁸

Om en studerande beviljas särskilt vuxenstudiestöd för en tid för vilken den studerande redan har *uppburit* studiemedel enligt 4 kap. gäller bestämmelserna i andra-fjärde styckena.

Det belopp som den studerande *uppburit* i studiemedel avräknas från de belopp som den studerande beviljas för nämnda tid. Avräkningen sker från de belopp som beviljats i vuxenstudiebidrag och studielån i nu nämnd ordning.

Det avräknade beloppet skall jämföras med vuxenstudiebidrag och studielån i den omfattning som avräkningen avser motsvarande studiestödsform.

Ett belopp som inte kan avräknas skall återkrävas. Därvid tillämpas 9 kap. 2 § *fjärde* stycket.

Om en studerande beviljas särskilt vuxenstudiestöd för en tid för vilken den studerande redan har *fått* studiemedel enligt 4 kap. gäller bestämmelserna i andra-fjärde styckena.

Det belopp som den studerande *fått* i studiemedel avräknas från de belopp som den studerande beviljas för nämnda tid. Avräkningen sker från de belopp som beviljats i vuxenstudiebidrag och studielån i nu nämnd ordning.

Ett belopp som inte kan avräknas skall återkrävas. Därvid tillämpas 9 kap. 2 § *sjätte* stycket.

9 kap.

2 §⁹

Har någon uppburit studiestöd obehörigen eller med för

Om någon har fått studiemedel felaktigt eller med för högt belopp

⁷ Senaste lydelse 1997:246.

⁸ Senaste lydelse 1995:480.

⁹ Senaste lydelse 1993:220.

högt belopp och har han insett eller bort inse detta, kan vad för mycket utgått genast återkrävas.

Avbryter någon sina studier skall *första stycket* tillämpas beträffande *uppburet* studiestöd som *avser* tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande *uppburit* enligt 3 kap. 15 och 16 §§, 4 kap. 28–35 §§ eller enligt 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där *ej återkrävas*. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 § och 7 kap. 17 a §.

Avser återkrav *enligt första eller andra stycket* studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som *återkrävs enligt första eller andra stycket utgår* ränta från den dag när medlen *uppburits* efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som *återkrävs* enligt denna paragraf *utgår* ränta enligt samma räntesats från den

på grund av att den studerandes sammanräknade inkomst av tjänst, näringsverksamhet eller kapital vid taxeringen överstigit den inkomst som lagts till grund för beräkningen av studiemedel, skall det som betalats ut för mycket krävas tillbaka. Belopp som understiger en viss av regeringen fastställd gräns, skall dock inte krävas tillbaka.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket genom oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra sin uppgifts- och anmälningsskyldighet eller på något annat sätt har orsakat att studiestöd lämnats felaktigt eller med för högt belopp, skall det som betalats ut för mycket krävas tillbaka. Detsamma gäller om någon på annat sätt fått studiestöd felaktigt eller med för högt belopp och insett eller bort inse detta.

Om det finns symnerliga skäl, får ett krav på återbetalning enligt första eller andra stycket helt eller delvis efterges.

Avbryter någon sina studier skall *andra och tredje styckena* tillämpas beträffande studiestöd som *har betalats ut* för tiden efter avbrottet. Beror avbrottet på sjukdom skall studiestöd som den studerande *fått* enligt 3 kap. 15 och 16 §§, 4 kap. 28–35 §§ eller enligt 7 kap. 17 § och de bestämmelser som anges där *inte krävas tillbaka*. Detsamma gäller vid sådan ledighet som avses i 3 kap. 31 §, 4 kap. 44 § och 7 kap. 17 a §.

Avser återkrav studiehjälp enligt 3 kap. till sådan studerande, som vid utbetalningstillfället var omyndig, åvilar betalningsskyldigheten den som då var den omyndiges förmyndare.

På studiemedel enligt 4 kap. och på särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. som *krävs tillbaka tas* ränta ut från den dag när medlen *tagits emot* efter en räntesats som vid varje tidpunkt med två procentenheter överstiger statens utlåningsränta. På andra former av studiestöd som *krävs tillbaka* enligt denna paragraf *tas* ränta ut enligt samma räntesats från den dag som infaller en månad efter det beslut

dag som infaller en månad efter det beslut om återkrav fattats. Om det finns särskilda skäl kan den återbetalningsskyldige befrias helt eller delvis från sin skyldighet att betala räntan.

I samband med återkrav får också tas ut avgifter för administrativa kostnader enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.
2. Till den som fått studiemedel för forskarutbildning som påbörjats före ikraftträdandet av denna lag lämnas studiemedel enligt äldre föreskrifter för forskarutbildning som bedrivs före utgången av år 2001.
3. Äldre föreskrifter om återkrav gäller fortfarande i fråga om studie-stöd som avser tid före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa dels att 2 och 3 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 3 a §, av följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa lämnas enligt bestämmelserna i 7 kap. 7 a och 7 b §§ studiestödslagen (1973:349) vare sig den studerande är medlem i en arbetslöshetskassa eller inte. I övrigt skall bestämmelserna i 1 kap. 5 och 8 §§, 7 kap. 1, 2, 4–5 a §§, 6 a §, 7 § tredje och fjärde stycket, 8 b, 9 och 17–20 §§ samt 9 kap. 1–3 och 7 §§ studiestödslagen tillämpas på särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

FÖRESLAGEN LYDELSE

2 §¹

Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa lämnas enligt bestämmelserna i 7 kap. 7 a och 7 b §§ studiestödslagen (1973:349) vare sig den studerande är medlem i en arbetslöshetskassa eller inte. I övrigt skall bestämmelserna i 1 kap. 5 och 8 §§, 7 kap. 1, 2, 4–5 a §§, 7 § tredje och fjärde stycket, 8 b, 9 och 17–20 §§ samt 9 kap. 1–3 och 7 §§ studiestödslagen tillämpas på särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Vid beräkningen av stödet används det lägsta utbildningsbidrag enligt bestämmelserna om dagpenning som kan betalas till en person som har rätt till ersättning enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och som uppfyller villkoren för ersättning vid arbetslöshet eller har fått ersättning under den längsta tid som ersättning kan betalas ut.

När stödet beräknas med ledning av utbildningsbidraget enligt bestämmelserna om dagpenning, används alltid det utbildningsbidrag som den studerande skulle ha fått för heltidsarbete.

¹ Senaste lydelse 1997:574.

3 §²

Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa beviljas efter ansökan. Ansökan ges in inom den tid och i den ordning som regeringen bestämmer.

Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa beviljas efter ansökan. Ansökan ges in inom den tid och i den ordning som *bestäms av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer*.

Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa får beviljas för högst två kalenderhalvår i sänder.

3 a §

Sökande som tidigare har haft särskilt utbildningsbidrag för en viss utbildning och som fortsätter denna utbildning har förtur till särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de ytterligare föreskrifter om förtur som behövs.

² Senaste lydelse 1986:252.

Denna lag träder i kraft, i fråga om 2 § den 1 januari 1998, och i övrigt den 1 juli 1998.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 5 § och 8 kap. 12 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

3 kap.

5 §²

Den allmänna försäkringskassan skall i samband med inskrivning av en försäkrad besluta om den försäkrades tillhörighet till sjukpenningförsäkring. I fråga om en försäkrad som avses i 1 § första stycket skall kassan samtidigt fastställa den försäkrades sjukpenninggrundande inkomst. Sådan fastställelse skall också ske för försäkrad som avses i 1 § andra stycket så snart anmälan om hans inkomstförhållanden gjorts hos kassan. Av beslutet skall framgå i vad mån den sjukpenninggrundande inkomsten är att hänföra till anställning eller till annat förvärvsarbete. Sjukpenningförsäkringen skall omprövas

a) när kassan fått kännedom om att den försäkrades inkomstförhållanden eller andra omständigheter har undergått ändring av betydelse för rätten till sjukpenning eller för sjukpenningens storlek,

b) när förtidspension eller särskild efterlevandepension enligt denna lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbetsförmåga eller, vid särskild efterlevandepension, förmåga eller möjlighet att bereda sig inkomst genom arbete,

c) när delpension enligt särskild lag beviljas den försäkrade eller redan utgående sådan pension ändras med hänsyn till ändring i den försäkrades arbets- eller inkomstförhållanden, samt

d) när tjänstepension beviljas den försäkrade.

Ändring som avses i första stycket skall gälla från och med den dag då anledningen till ändringen uppkommit. Den sjukpenninggrundande inkomst som ändrats enligt första stycket a får dock läggas till grund för ersättning tidigast från och med första dagen i den ersättningsperiod som inträffar i anslutning till att försäkringskassan fått kännedom om in-

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1997:570.

komständringen.

Under tid som anges under 1–6 får, om inte första stycket b, c eller d är tillämpligt, den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten sänkas lägst till vad den skulle ha varit närmast dessförinnan om försäkringskassan då känt till samtliga förhållanden. Detta gäller tid då den försäkrade

1. bedriver studier, för vilka hon eller han uppbär studiehjälp, studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa, bidrag enligt förordningen (1995:938) om utbildningsbidrag för doktorander eller särskilt utbildningsbidrag,

2. genomgår vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) eller svenskundervisning för invandrare (sfi) och uppbär timersättning för studierna,

3. är inskriven vid arbetsmarknadsinstitut eller genomgår arbetsmarknadsutbildning som beslutats av en arbetsmarknadsmyndighet,

4. är gravid och avbryter eller inskränker sitt förvärvsarbete tidigast sex månader före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten härför,

5. är helt eller delvis ledig från förvärvsarbete för vård av barn, om den försäkrade är förälder till barnet eller likställs med förälder enligt 1 § föräldraledighetslagen (1995:584) och barnet inte har fyllt ett år. Motsvarande gäller vid adoption av barn som ej fyllt tio år eller vid mottagande av sådant barn i avsikt att adoptera det, om mindre än ett år har förflutit sedan den försäkrade fick barnet i sin vård,

6. fullgör tjänstgöring enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspflicht.

För en försäkrad som avses i tredje stycket 1 eller 3 skall försäkringskassan, vid sjukdom under utbildningstiden, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid. Om därvid den sjukpenninggrundande inkomsten helt eller delvis är att hänföra till anställning, skall årsarbetstiden beräknas på grundval av enbart det antal arbetstimmar som den försäkrade kan antas ha i ifrågavarande förvärvsarbete under utbildningstiden.

För en försäkrad som får sådan behandling eller rehabilitering som avses i 7 b § eller 22 kap. 7 § och som under denna tid får livränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning enligt en annan författning skall försäkringskassan, vid sjukdom under den tid då livränta betalas ut, beräkna sjukpenningen på en sjukpenninggrundande inkomst som har fastställts på grundval av enbart den inkomst av eget arbete som den försäkrade kan antas få under denna tid.

För en försäkrad som avses i 10 c § första stycket 1 eller 2 skall dock under studieuppehåll mellan vår- och hösttermin, då den försäkrade inte uppbär studiesocial förmån som anges i tredje stycket 1, sjukpenningen beräknas på den sjukpenninggrundande inkomst som följer av första- och tredje styckena, om sjukpenningen blir högre än sjukpenning beräknad på den sjukpenninggrundande inkomsten enligt fjärde stycket.

Fjärde stycket tillämpas även för försäkrad som avses i tredje stycket 6 när den försäkrade genomgår grundutbildning som är längre än 60 dagar.

8 kap.

12 §³

Om någon för samma tid och för samma nedsättning av förvärvsmöjligheten har rätt till såväl särskild efterlevandepension som någon av nedan uppräknade förmåner, minskas den särskilda efterlevandepensionen med den andra förmånens belopp. Minskning skall göras med

a) förtidspension enligt denna lag,

b) delpension enligt lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,

³ Senaste lydelse 1997:245.

- c) dagpenning från arbetslöshetskassa,
- e) vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa och särskilt utbildningsbidrag, samt
- f) timersättning vid vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux) och vid svenskundervisning för invandrare (sfi).
- f) timersättning vid vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux).

Om särskild efterlevandepension till följd av bestämmelserna i 5 kap. utges med viss andel av oavkortad sådan pension, skall minskning enligt första stycket göras endast med hänsyn till motsvarande andel av förmån som där avses.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller även i fråga om motsvarande förmåner som utges till den efterlevande på grundval av utländsk lagstiftning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998. Äldre bestämmelser gäller för ersättning som avser tid före ikraftträdandet.

3 Inledning

3.1 Omfattning/ändamål

Utgiftsområdet omfattar kostnader för olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier. Kostnader för förvaltningen av studiestöden, som sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), redovisas under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Inom utgiftsområdet anslås medel för dels studie-hjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg m.m., dels studiemedel i form av bidrag, räntesubventioner och avskrivning av studielån. Vidare ingår olika former av vuxenstudiestöd samt bidrag för studiesociala ändamål. Verksamhetsområdet består av beviljning och utbetalning av stöd samt återbetalning av studielån.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda. Detta innebär att anslagsbelastningen är beroende av bl.a. antalet utbildningsplatser samt av de studerandes studieinriktning och val av studiestöd. Bestämmelserna som reglerar rätten till studiestöd och återbetalningen av studielån finns bl.a. i studiestödslagen (1973:349) och i studiestödsförordningen (1973:418) samt i CSN:s tillämpningsföreskrifter.

Sammanfattande kommentar till verksamhetsutfall läsåret 1996/97

Omkring 314 000 studerande under 20 år i gymnasieskolan och andra gymnasiala utbildningar har fått studie-hjälp. Cirka 326 000 studerande har fått studiemedel, varav 82 000 för studier på gymnasial nivå. Vuxenstudiestöd har beviljats till omkring 78 000 studerande. Möjligheten till studielån i de olika systemen har utnyttjats av omkring 290 000 studerande. Mellan läsåren 1995/96 och 1996/97 har det totala antalet studiestödstagare ökat med 6 %.

Större förändringar

I syfte att stimulera rekryteringen till utbildningar inom kunskapslyftet infördes i juli 1997 ett nytt studiestöd, särskilt utbildningsbidrag, som motsvarar arbetslöshetsersättningen vid arbetslöshet.

Mål för utgiftsområdet

Studiestödet är en viktig del av utbildningspolitiken och skall bidra till att de övergripande målen för utbildningspolitiken nås. Studiestödet skall verka rekryterande och därmed bidra till högt deltagande i utbildningen och ha en utjämnande verkan mellan individer och grupper inom befolkningen och därmed bidra till ökad social rättvisa.

Prioriteringar för 1998

Resurser avsätts för ett ökat antal studiestöd som svarar mot utbyggnaden av antalet utbildningsplatser inom högskolan och vuxenutbildningen. Resurser avsätts också för en höjning av studiebidraget i studiehjälpen.

3.2 Resultatbedömning m.m.

Antal studerande och utbetalade belopp läsåret 1996/97.

ANSLAGSNAMN	ANTAL STUDERANDE	UTBETALDA BELOPP (MKR) BIDRAG	UTBETALDA BELOPP (MKR) LÅN
Studiehjälp	314 000	1 878	0
Studiemedel	325 750	4 630	9 575
- gymnasial nivå	81 720	1 020	2 029
- högskolenivå	223 720	3 345	6 601
- utlandsstudier	20 320	265	945
Korttidsstudiestöd och internatbidrag	15 830	51	
Svux ¹	20 400	944	227
Svuxa ²	36 900	1 250	270
Timersättning m.m.	3 700	113	
Svux till studerande vid vissa lärarutbildningar	1 010	44	5
NT-svux	4 010	263	69

Källa Centrala studiestödsnämnden (CSN)

1. Särskilt vuxenstudiestöd

2. Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa

Kostnaderna för studiehjälp har under perioden 1 juli 1995 till 31 december 1996 hållits nere genom sänkningen av studiebidraget från 750 till 640 kronor i månaden. Vidare har studiebidrag och extra tillägg betalats ut för högst nio månader jämfört med tio månader enligt tidigare regler. Antalet studerande som fått studiehjälp under läsåret 1996/97 är i stort sett oförändrat jämfört med läsåret 1995/96. Antalet studerande som beviljades det behovsprövade extra tillägget ökade dock.

De senaste årens utbildningssatsningar har inneburit att antalet studerande och antalet studie-stödstagare har ökat successivt. Det totala antalet studerande som fick studiemedel ökade med drygt 11 % mellan läsåret 1995/96 och läsåret 1996/97. Den största ökningen har skett för studerande på grund- och gymnasieskolenivå, där ökningen motsvarar 22 %. Antalet studerande som beviljats svux och svuxa var i stort sett oförändrat mellan läsåren 1995/96 och 1996/97. Utnyttjandet av resurserna för svuxa har varit lägre än beräknat.

I juli 1995 infördes möjligheten till vuxenstudiestöd, s.k. NT-svux, för studier vid vissa tekniska och naturvetenskapliga utbildningar. Efter den tredje antagningen hösten 1997 har enligt preliminära uppgifter nära 8 000 studenter utnyttjat möjligheten att läsa vid dessa utbildningar.

Kunskapslyftet pågår under fem år. Det särskilda utbildningsbidraget ingår som en del av denna utbildningssatsning. Arbetslösa mellan 25 och 55 år ges en möjlighet att under ett år studera med detta stöd på motsvarande grundskole- eller gymnasieskolenivå. Även anställda kan under vissa förutsättningar få

stödet. Beloppet motsvarar vad en person skulle få i arbetslöshetsersättning vid arbetslöshet. Omkring 77 000 studerande beräknas få särskilt utbildningsbidrag under vårterminen 1998 och omkring 63 000 under höstterminen 1998. En stor del av de studerande kommer att få annat vuxenstudiestöd eller studiemedel. Efterfrågan på utbildningsplatser och studiestöd är mycket stor.

Den kraftiga förstärkningen av antalet utbildningsplatser som sker fr.o.m. innevarande budgetår och de närmast kommande åren både inom högskolan och kunskapslyftet samt införandet av det särskilda utbildningsbidraget kommer att medföra att antalet studerande som söker och beviljas studiestöd ökar dramatiskt.

Drygt 1,2 miljoner personer har för närvarande studielån. Lånen har ett sammanlagt värde av cirka 96 miljarder kronor, varav för lån beviljade fr.o.m. 1989 59 miljarder kronor. Betalningsfrekvensen är fortfarande hög men visar tendenser att minska. Antalet anståndsärenden har ökat de senaste åren. Under år 1997 beräknas knappt 290 000 låntagare få anstånd med betalningen. Av de anstånd som beviljats för lån tagna efter 1989 är drygt 60 % på grund av studier.

En parlamentariskt sammansatt kommitté har under år 1996 lämnat betänkandet Sammanhållet studiestöd (SOU 1996:90). Betänkandet har remitterats och remissinstansernas svar har inkommit. Regeringen avser att återkomma avseende ett nytt återbetalningssystem för studielånen grundat på utredningens förslag kombinerat med en prövning av bidragsandelens storlek för genomförande år 2000.

3.3 Utgiftsutveckling

Utgiftsutvecklingen inom området präglas av de stora utbildningssatsningar som genomförs inom både vuxenutbildningen och högskolan. Intresset för det nya särskilda utbildningsbidraget är stort. Prognosen för anslaget visar för närvarande att ett underskridande på anslaget kommer att uppstå med cirka 500 miljoner kronor. Prognosen för utnyttjande av särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa) är dock osäker på grund av den kraftiga utbyggnaden av vuxenutbildningen inom kunskapslyftet. Regeringen

utgår från att hela anslaget kan komma att utnyttjas 1997.

Totalbeloppen, som framgår av följande uppställning (miljoner kronor), avviker från de belopp som angavs i den ekonomiska vårpropositionen (1996/97:150) på grund av att medel har beräknats för ytterligare 10 000 platser inom högskolan under vårterminen 1998 samt att utgifterna för räntor på studielånen väntas öka mer än beräknat.

	UTGIFT 1995/96	DÄRAV 1996	ANVISAT 1997	UTGIFTSPROGNOS 1997	FÖRSLAG 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000
Totalt för utgiftsområde 15	17 469	12 529	17 324	16 823	21 334	22 619	23 815

4 Anslag

A 1. Studiehjälp m.m.

1995/96	Utgift	2 799 900		
Därav 1996	Utgift	1 881 650		
1997	Anslag	1 921 405	Utgifts- prognos	1 942 200
1998	Förslag	2 139 056		
1999	Beräknat	2 104 730		
2000	Beräknat	2 199 341		

Beloppen anges i tusental kronor

De utgifter som belastar anslaget är studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg enligt 3 kap. studiestödslagen (1973:349). Vidare bekostas från anslaget - enligt särskild förordning (CSNFS 1983:17) - ersättning till svenska elever utomlands för dagliga resor. Under anslaget redovisas också medel för stipendier till studerande som genomgått basårsutbildning inom komvux. Utgifterna på området är främst beroende av antalet 16-19-åringar som studerar i gymnasieskolor och motsvarande skolorformer.

En jämförelse mellan anvisade medel för budgetåret 1995/96 och utfall visar att ett överskridande gjorts med cirka 3,8 miljoner kronor. Under budgetåret 1997 kan anslaget komma att överskridas med omkring 20 miljoner kronor främst till följd av att den genomsnittliga studietiden per studerande och år närmar sig maximala nio månader. Regeringen avser att återkomma under 1998 om det visar sig att ett finansieringsbehov föreligger.

Regeringens överväganden

Studiebidrag

Studiehjälp lämnas för den del av läsår under vilken den studerande bedriver studier. Studiebidrag betalas i allmänhet ut för nio månader under ett år. Bidraget, som beloppsmässigt följer det allmänna barnbidraget, är för närvarande 640 kronor per månad.

Regeringens förslag:

Studiebidraget i studiehjälpen höjs från 640 kronor till 750 kronor i månad.

Skälen till regeringens förslag: Under utgiftsområde 12 föreslår regeringen en höjning av det allmänna barnbidraget från 640 kronor till 750 kronor per månad från och med den 1 januari 1998. Med anledning av detta föreslås även en höjning av studiebidraget i studiehjälpen med motsvarande belopp. Förslaget kräver en ändring av 3 kap. 6 § studiestödslagen (1973:349).

Under läsåret 1996/97 betalades studiebidrag ut till cirka 314 000 studerande. Prognosen för elevutvecklingen är något osäker och regeringen räknar för närvarande med ett oförändrat antal studerande jämfört med budgetåret 1997. Kostnaden för höjningen uppgår till 285 miljoner kronor. Totalt beräknas kostnaden för studiebidrag till 1 942,5 miljoner kronor.

Extra tillägg

Extra tillägg beviljas med 855 kronor, 570 kronor eller 285 kronor i månaden beroende på familjens ekonomiska situation. Extra tillägg lämnas liksom studiebidrag normalt för nio månader under ett år. Under läsåret 1996/97 betalades extra tillägg ut till 25 000 studerande. Under budgetåret 1998 beräknas tillägget betalas ut till ungefär samma antal studerande. Medelsbehovet uppgår till 153,1 miljoner kronor.

Inackorderingstillägg

Inackorderingstillägg beviljas i huvudsak till studerande utanför det offentliga skolväsendet (folkhögskolor, fristående skolor, riksinternatskolor m.fl.) med lägst 1 190 kronor och högst 2 350 kronor per månad beroende på avståndet mellan hem-

met och skolan. Under läsåret 1996/97 fick nära 3 000 studerande inackorderingstillägg. Ungefär samma antal elever beräknas få tillägget under budgetåret 1998. Medelsbehovet uppgår till 43,1 miljoner kronor.

Dagliga resor för studerande utomlands m.m.

Kostnaderna för dagliga resor till och från skolan för studerande utomlands beräknas till 390 000 kronor under budgetåret 1998.

Studerande som är under 20 år och genomgår naturvetenskaplig och teknisk basårutbildning inom komvux under läsåret 1997/98 föreslås få ett stipendium på 10 000 kronor efter slutförd utbildning. Medel för detta ändamål beräknas under anslaget A 3.

A 2. Studiemedel m.m.

1995/96	Utgift	11 093 800		
Därav 1996	Utgift	7 563 657		
1997	Anslag	9 506 030	Utgifts- prognos	9 634 000
1998	Förslag	9 904 570		
1999	Beräknat	9 866 130		
2000	Beräknat	10 482 670		

Beloppen anges i tusental kronor

De utgifter som belastar anslaget är dels studiemedel i form av studiebidrag, dels räntesubventioner och avskrivning av studielån som ingår som en del i studiemedel, särskilt vuxenstudiestöd (svux) och särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa). Dessutom belastas anslaget av avskrivningar av studielån som ingår som en del i studiehjälpen enligt äldre bestämmelser samt av kostnader för avskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti i enlighet med kungörelsen (1961:384) om avskrivning av lån för studier (ändrad 1994:715) eller på grund av att låntagaren avlidit eller varit varaktigt betalningsoförmögen.

Studiemedelsanslaget är rättighetsstyrt och belastningen är beroende bl.a. av antalet studerande och lånebenägenheten. Även faktorer som konjunkturläget, ränteutvecklingen och basbeloppet styr utgifterna på området. Ränteutgifterna styrs också av den ingående fordran som staten har på låntagarna. Antalet studiemedelstagare har under de senaste åren ökat kraftigt.

En jämförelse mellan anvisade medel och utfall för budgetåret 1995/96 visar ett överskott på nästan 350 miljoner kronor. Prognosen för innevarande år visar att utgifterna för studiemedlen kommer att bli 128 miljoner kronor högre än vad som tidigare beräknats främst på grund av högre räntekostnader. CSN:s to-

tala upplåning från Riksgäldskontoret beräknas bli cirka 60 miljarder kronor vid utgången av 1997 för studielån tagna efter 1989. För 1998 beräknas ytterligare 11,7 miljarder kronor lånas upp för studielån. Regeringen avser att återkomma om det visar sig att ett finansieringsbehov uppstår för 1997 års utgifter.

Regeringens överväganden

Under läsåret 1996/97 fick nära 326 000 studerande studiemedel. Detta är en ökning med drygt 11 % i förhållande till läsåret 1995/96. Det maximala beloppet i studiemedel är för närvarande 7 078 kronor per månad, varav 1 967 kronor är bidrag.

Under åren 1997 - 2000 kommer antalet permanenta platser vid universitet och högskolor att utökas med 60 000. Ytterligare 10 000 platser tillkommer under våren 1998. Samtidigt sker en kraftig ökning av vuxenutbildningen inom Kunskapslyftet på grund- och gymnasieskolenivå. Regeringen bedömer att sammanlagt omkring 68 000 personer kommer att få studiemedel på grund- och gymnasieskolenivå under vårterminen 1998 och omkring 69 000 under höstterminen 1998. Regeringen bedömer vidare att omkring 233 000 studerande på eftergymnasial nivå kommer att få studiemedel under vårterminen 1998 och omkring 242 000 under höstterminen 1998. Kostnaden för studiebidrag uppgår till 5 205,6 miljoner kronor under 1998. En stor del av anslagsbelastningen utgörs av räntekostnader till följd av att den totala skuldstocken ökar varje år och återbetalningarna ännu är relativt små. Utgiften för räntor och avskrivningar beräknas uppgå till 4 758,9 miljoner kronor.

Regeringen har i vårpropositionen (prop. 1996/97:150) aviserat besparingar på 60 miljoner kronor inom studiemedelsområdet för 1998. I det följande redovisas hur besparingarna skall uppnås.

Studiemedel för studier utomlands

Studiemedel för studier utomlands kan beviljas till svenska medborgare samt till medborgare från andra EES/EU-länder som på grund av verksamhet i Sverige kan jämföras med svenska medborgare.

För studier i ett annat nordiskt land lämnas studiemedel på i huvudsak samma villkor som vid studier i Sverige. Vidare kan studiemedel beviljas för i princip all eftergymnasial utbildning utanför Norden som bedöms ha en godtagbar standard. Dessa liberala regler för studier utanför Norden infördes i samband med omläggningen av studiemedelsystemet år 1989. Bedömningen av om en utbildning kan anses ha en godtagbar standard görs av Högskoleverket när det gäller eftergymnasial utbildning och CSN när det gäller gymnasial utbildning.

Studiehjälp och studiemedel för gymnasiala studier utanför Norden ges bara om motsvarande utbild-

ning inte finns i Sverige. Dock kan barn till svenska medborgare som vistas utomlands, t.ex. i svensk utrikestjänst, som regel få studiehjälp för gymnasiestudier i vistelselandet. Vuxenstudiestöd kan inte beviljas för studier utomlands.

Antalet studerande som beviljats studiemedel för utlandsstudier har ökat kraftigt varje år sedan 1989. Under läsåret 1996/97 beviljades stöd till omkring 20 000 studerande. Ungefär 6 % studerar i de andra nordiska länderna, 55 % i europeiska länder utanför Norden, 31 % i USA och Kanada och 6 % i övriga världsdelar.

Studier utomlands är som regel förenade med högre kostnader än studier i Sverige. Det gäller särskilt om den studerande måste betala undervisningsavgifter. Den studerande kan få extra studielån med upp till 6 000 kronor per studiemånad för avgifter. Extra lån lämnas också för reskostnader och försäkringar. Beviljningen av extra lån medför att skuldsättningen för utlandsstudier kan bli mycket hög.

Regeringens bedömning:

Möjligheterna att få studiemedel för studier utanför Norden bör begränsas till i huvudsak utbildningar på högskolenivå. Beviljningen av extra lån för undervisningsavgifter bör vara mer restriktiv.

Skälen för regeringens bedömning: Den utvidgning av möjligheterna till utlandsstudier som infördes år 1989 medförde att ett stort antal studerande har kunnat genomgå längre eller kortare utbildning utomlands med förmånliga ekonomiska villkor. Samhället har därmed tillförts vidgad kompetens och internationella erfarenheter. En undersökning bland utlandsstuderande (CSN-rapport 1994:1) visar på i huvudsak positiva effekter av reglerna.

Det är av stor vikt att slå vakt om internationaliseringsprocessen inom utbildningsområdet och studerandeutbytet länder emellan. Av den anledningen är det också angeläget att vidmakthålla den huvudinriktning som låg till grund för de nuvarande reglerna om rätt till studiemedel vid utlandsstudier. Men det finns naturligtvis också anledning att överväga om reglerna behöver justeras i något avseende så att resurserna används så effektivt som möjligt. Antalet studerande har som nämnts ökat kraftigt. Nyttan av utlandsstudierna kan i en del fall ifrågasättas i förhållande till de kostnader som de är förknippade med. De möjligheter till studiestöd vid utlandsstudier som Sverige och de övriga nordiska länderna erbjuder är bland de mest generösa i världen, både till innehåll och räckvidd. I nuvarande statsfinansiella läge är emellertid vissa besparingar nödvändiga.

Studiestödsutredningen förordar i sitt betänkande Sammanhållet studiestöd (SOU 1996:90) att de studerande som betalar undervisningsavgifter skall få ett visst bidrag för att delvis täcka avgifterna. Särskilda

medel föreslås avsättas inom ramen för antalet högskoleplatser. Även CSN har i flera sammanhang fört fram förslag om införande av ett bidrag till avgifterna. Regeringen är emellertid inte beredd att godta de ökade kostnader som ett extra bidrag skulle medföra.

I sitt yttrande över Studiestödsutredningens betänkande har CSN utförligt redogjort för sin syn på de nuvarande reglerna. CSN har också lämnat förslag till ändringar för den händelse begränsningar måste ske i utlandsprogrammet. Bland annat förordar CSN att den generella tidsgränsen för rätt till studiemedel, sex år, skall bestämmas till tre år för utlandsstudier. Förlängning skall som vid studier i Sverige kunna ske om det finns särskilda skäl. Den som t.ex. antas till en fyraårig utbildning skall inom ramen för särskilda skäl kunna erhålla studiemedel under hela studietiden. Däremot bör inte, enligt CSN, studiemedel beviljas för det inledande året (s.k. freshman year) av en fyraårig BA (Bachelor of Arts) i USA. Detta inledande år kan nämligen i princip anses utgöra studier på gymnasial nivå. Även studier vid Junior College som inte enligt avtal mellan skolan och ett universitet kommer att tillgodoräknas i en BA bör undantas från rätt till stöd. För förberedande språkstudier som anordnas av universitet och högskolor utomlands bör krav normalt kunna ställas att grundkunskaperna inhämtats i Sverige. Därmed kan också studietiden för sådana förberedande kurser kortas ned. Annan utbildning på gymnasial nivå eller utbildning på eftergymnasial nivå som inte är högskolemässig bör ge rätt till stöd endast undantagsvis när särskilda skäl finns, anser CSN. När det gäller det konstnärliga området menar CSN att stöd bör ges enbart för utbildningar som utgör en värdefull påbyggnad till en tidigare grundutbildning.

Regeringen avser att ge Högskoleverket i uppdrag att bedöma och efter samråd med CSN lämna förslag om vilka utbildningar utomlands som lämpligen bör ge rätt till statligt studiestöd. Det är emellertid nödvändigt att redan nu begränsa utflödet av bidrag och lån. Regeringen anser att CSN:s förslag tills vidare utgör lämpligt avvägda prioriteringar mot bakgrund av syftet med utlandsprogrammet och behovet att hålla kostnaderna nere. Åtgärder i den angivna riktningen bör vidtas. Även med de restriktioner som görs kommer studiemedel normalt att kunna lämnas för i princip all grundutbildning vid universitet och högskolor utomlands. Som hittills kommer stöd också att kunna ges för värdefulla utbildningar som saknas i Sverige. Det är viktigt att den studerande får den utländska utbildningen tillgodoräknad i Sverige. Här har högskolan ett stort ansvar.

För närvarande beviljas som nämnts extra studielån (s.k. extra studiemedel) för avgifter med upp till 6 000 kronor per studiemånad. För den som utnyttjar denna möjlighet och studerar flera år utomlands blir skuldsättningen orimligt stor, ofta dubbelt så stor som vid motsvarande studier i Sverige. Man måste

räkna med att flertalet sådana lån inte kommer att betalas tillbaka i sin helhet. Regeringen anser det därför nödvändigt att möjligheterna till extra lån för avgifter begränsas, exempelvis till en halvering av nuvarande lånebelopp. Detsamma bör för övrigt gälla även i de fall avgifter förekommer vid svenska studie- stödsberättigande utbildningar.

De som före år 1998 har påbörjat en utbildning bör få studiestöd enligt nuvarande regler under en övergångstid. Sammantaget kommer antalet utlands- studerande att reduceras successivt. Regeringen räknar med en dryg halvering om tre år. En stor del av den grupp som med de nya reglerna inte får studie- medel för studier utomlands kommer emellertid att söka sig till studier i Sverige i stället. Med beaktande av detta beräknas belastningen på anslaget minska med 26 miljoner kronor år 1998, varav 3 miljoner kronor i räntor, och med ytterligare 23 miljoner kro- nor i bidrag under vardera året 1999 och 2000. År 2000 beräknas utbetalningen av lån ha minskat med 274 miljoner kronor jämfört med nuläget.

Enligt 4 kap. 36 § studiestödslagen ankommer det på regeringen eller den myndighet regeringen be- stämmer att utforma de närmare bestämmelser som behövs för beviljning av studiemedel för studier utan- för Norden.

Återkrav - efterkontroll av inkomst

Efter det att studiestöd beviljats kan förhållanden in- träffa som är av betydelse för rätten till stöd eller för stödets storlek. Det kan röra sig om byte av utbild- ning, studieavbrott, ändrade inkomster etc. I studie- stödsförordningen regleras att den studerande är skyldig att till CSN anmäla sådana ändrade förhål- landen som är av betydelse för rätten till studiestöd eller för stödets storlek. Har studiestöd uppburits obehörigen eller med för högt belopp och den stude- rande insett eller bort inse detta kan enligt bestäm- melserna i 9 kap. 2 § studiestödslagen (1973:349) vad som utbetalats för mycket genast återkrävas. På det återkrävda beloppet tas ränta ut med en räntesats som är två procentenheter över statens utlåningsrän- ta. CSN kan om det finns särskilda skäl sätta ned räntan. Studiestödsutredningen, som i sitt betänkan- de tar upp kontrollfrågorna, anser att nuvarande regler behöver ändras i vissa avseenden. Regeringen återkommer senare med ställningstagande till utred- ningsförslagen i dess helhet. En ändring i reglerna om återkrav bör emellertid göras redan nu.

Regeringens förslag:

Om någon har fått studiemedel felaktigt eller med för högt belopp på grund av att inkomsten varit högre än den som lagts till grund för beräkningen av studiemedlen, får det som betalats ut för mycket krävas tillbaka. Belopp understigande en av regeringen fastställd miniminivå skall dock inte krävas tillbaka.

Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra sin uppgifts- och anmälningsskyldig- het eller på annat sätt har orsakat att studiestöd läm- nats felaktigt eller med för högt belopp får det för mycket utbetalda beloppet krävas tillbaka.

Om någon på annat sätt fått studiestöd felaktigt eller med för högt belopp och insett eller skäligen borde ha insett detta, får det belopp som utbetalats för mycket återkrävas.

Återbetalningsskyldigheten skall i vissa fall kunna efterges helt eller delvis om det finns synnerliga skäl.

Skälen för regeringens förslag: Studiemedlen reduce- ras när den beräknade inkomsten under det kalen- derhalvår då studier bedrivs överstiger ett visst be- lopp, det s.k. fribeloppet. Uppgifter om inkomst lämnas av den studerande i studiemedelsansökan. Ändras därefter inkomstförhållandena skall anmälan göras till CSN. Enligt nuvarande rutiner sker en ef- terkontroll genom samkörning av de uppgifter som lämnats till CSN mot inkomstuppgifterna i Riksskat- teverkets register. Visar det sig att för mycket stöd betalats ut kan CSN besluta om återkrav förutsatt att den studerande har insett eller bort inse att för myck- et studiestöd har betalats ut. De aktuella ärendena kräver särskilda utredningsinsatser. Risk finns också att bedömningen varierar mellan CSN-kontoren.

Studiestödsutredningen anser att studiemedelsbe- loppet alltid skall kunna korrigeras i efterhand med hänsyn till den studerandes faktiska inkomst under året/kalenderhalvåret. Har inkomsten varit högre än vad som tidigare uppgetts och som lagts till grund för beräkningen för studiemedlen skall det för mycket utbetalda beloppet kunna krävas tillbaka utan att någon prövning görs om den studerande varit i god tro eller ej. Regeringen delar denna uppfattning. Stu- diemedelsbeloppet skall alltså kunna justeras i för- hållande till den sammanräknade inkomsten av tjänst, näringsverksamhet och kapital vid taxeringen. Kravet på myndigheten att avgöra huruvida den stu- derande har insett eller bort inse att för mycket stöd har betalats ut bör tas bort. Inte heller behöver myn- digheten i dessa fall avgöra om den studerande har förorsakat felutbetalningen. Därmed kommer alla studerande att behandlas lika i likartade situationer. Den administrativa hanteringen underlättas. Belopp som understiger en viss miniminivå, exempelvis 300 konor, bör dock inte återkrävas.

Liksom nu skall den studerande vara skyldig att anmäla inkomstökningar till CSN. Sker anmälan i tid kan ändring av studiemedelsbeloppet i vissa fall ske under löpande termin. Är i stället återkrav aktuellt minskar ränteutgifterna för den studerande vid egen anmälan jämfört med om inkomstökningen framkommer i samband med den nämnda kontrollen hos Riksskatteverket.

Återkrav av studiestöd på grund av ökade inkomster som här beskrivits har betydelse enbart för studerande som har studiemedel. Återkrav på grund av andra ändrade förhållanden kan däremot avse alla former av studiestöd. När det rör sig om förändringar i studiesituationen som exempelvis avbrott i studier, ändrad studieomfattning eller byte av utbildning skall i princip alltid rätten till studiestöd omprövas. Den studerande skall anmäla sådana ändrade förhållanden. Sker inte detta eller om den studerande på annat sätt orsakar en felaktig utbetalning bör han eller hon bli återbetalningsskyldig. Denna återbetalningsskyldighet föreligger även om den studerande inte har insett eller bort inse konsekvenserna av sitt handlande. Har studiestöd betalats ut felaktigt eller med för högt belopp på grund av andra orsaker än som här nämnts bör ett beslut om återkrav liksom hittills alltid föregås av en godtrosprövning. En möjlighet till eftergift av återkrav bör också finnas om synnerliga skäl föreligger. Mycket starka skäl bör då föreligga, som t.ex. en felaktig beräkning från myndighetens sida.

Bestämmelserna i studiestödsförordningen behöver förenklas och förtydligas. Det ankommer på regeringen att göra sådana ändringar. Det är vidare av stor vikt att informationen till de studerande om anmälningskyldighet och återkravsregler blir så fullständig som möjligt.

De förändringar som nu föreslås beräknas medföra att ytterligare cirka 27 miljoner kronor återkrävs. Tillsammans med ränteinkomster beräknas besparingen uppgå till 36 miljoner kronor.

Förslaget medför ändringar i 9 kap. 2 § studiestödslagen.

Studiemedel för forskarutbildning

Regeringens förslag:

Studiemedel får inte lämnas för forskarutbildning om den studerande redan har fått studiemedel under sex år. Den studerande får inte vara eller ha varit anställd som doktorand eller ha eller ha haft utbildningsbidrag för doktorander.

Skälen för regeringens förslag: Skälen för regeringens förslag finns redovisade under utgiftsområde 16 (avsnitt 5.5.7). Förslaget medför ändring i 4 kap. 8 § studiestödslagen.

A 3. Vuxenstudiestöd m.m.

1995/96	Utgift	9 986 000	Reservat	1 371 419
Därav 1996	Utgift	2 113 701		
1997	Anslag	5 084 636	Utgifts- prognos	4 584 636
1998	Förslag	8 624 280		
1999	Beräknat	9 989 783		
2000	Beräknat	10 589 558		

Beloppen anges i tusental kronor

De utgifter som belastar anslaget är korttidsstudiestöd, internatbidrag och särskilt vuxenstudiestöd (svux) i form av vuxenstudiebidrag. Från anslaget betalas också utgifter för särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa) i form av vuxenstudiebidrag samt utgifter för det särskilda utbildningsbidraget som infördes den 1 juli 1997 inom ramen för kunskapslyftet (SFS 1996:1654). En jämförelse mellan aviserade medel och utfall för budgetåret 1995/96 visar anslaget underskridits med 1 102 miljoner. Detta beror på att svuxa inte utnyttjades i den omfattning som förväntades. I prognosen för 1997 är utnyttjandet av svuxa osäkert på grund av den kraftiga utbyggnaden av vuxenutbildningen inom kunskapslyftet. Regeringen utgår från att hela anslaget kan komma att utnyttjas under år 1997.

Regeringens överväganden

Riksdagen har beslutat (prop. 1996/97:150, FiU:20 rskr 1996/97:284) om medel för ytterligare 10 000 nya platser inom Kunskapslyftet från och med höstterminen 1997. Dessutom beräknas nu - som aviserats i vårpropositionen - medel under anslaget A 14. Särskilda utbildningsinsatser för svuxa för ytterligare 10 000 platser höstterminen 1998, 10 000 platser höstterminen 1999 samt 10 000 platser höstterminen 2000. För dessa nya platser skall samma studiestöd kunna lämnas som för satsningen i sin helhet, dvs. särskilt utbildningsbidrag, svuxa samt studiemedel.

Den 29 september 1997 höjs ersättningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen från 75 % till 80 % av tidigare inkomst. I januari 1998 höjs den högsta respektive lägsta dagpenningen för dem som har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa. Även andra regeländringar genomförs i försäkringen. Förändringarna påverkar kostnaderna för såväl svux och svuxa som det särskilda utbildningsbidraget.

Regeringens förslag:

Den som är arbetslös och tidigare fått särskilt utbildningsbidrag för en viss utbildning och som fortsätter denna utbildning bör ha förtur till särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa) enligt de regler som gäller för detta stöd. Regeringen bemyndigas att meddela de ytterligare bestämmelser som kan behövas.

Skälen till regeringens förslag: Det särskilda utbildningsbidraget kommer som aviserats i vårpropositionen att bibehållas som en del i Kunskapslyftet under hela den period satsningen omfattar. Bidraget lämnas för studier under ett år. Det är angeläget att underlätta för denna nyrekryterade grupp med kort tidigare utbildning att fullfölja ett planerat längre studieprogram. Den som under ett års studier har fått särskilt utbildningsbidrag och fortsätter utbildningen bör därför ha förtur till svuxa inom ramen för tillgängliga resurser och enligt de regler som gäller för detta stöd. Det innebär bl.a. att anställda som beviljats särskilt utbildningsbidrag inte kan få svuxa eftersom detta stöd endast kan erhållas av arbetslösa. Dessa studerande kan i stället söka studiemedel eller svux för fortsatta studier. Bestämmelsen om förtur blir aktuell fr.o.m. den 1 juli 1998. Förslaget medför ändring av lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa. De ytterligare bestämmelser om förtur, som kan visa sig behövliga, bör få meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Detsamma bör gälla beträffande ansökningstider. Förslaget har beretts med CSN.

I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår bör det vara möjligt för regeringen att vid behov omfördela medlen mellan de olika anslagsposterna i vuxenstudiestödet så att resurserna inom anslaget används så effektivt som möjligt.

Särskilt vuxenstudiestöd och särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa

Särskilt vuxenstudiestöd (svux) kan beviljas för studier på grundskole- och gymnasienivå samt för yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH). Svux är i första hand avsett för dem som har kort tidigare utbildning och tar ledigt från sitt arbete för att studera. För rätt till särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (svuxa) är det grundläggande villkoret att sökanden är helt eller delvis arbetslös.

Under läsåret 1996/97 fick drygt 20 000 personer svux vilket är en ökning med cirka 4 000 personer jämfört med läsåret 1995/96. Antalet som fått svuxa har minskat mellan de nämnda läsåren med omkring 4 000 (41 000 läsåret 1995/96, 37 000 läsåret 1996/97). Medlen för svuxa under budgetperioden juli 1995 till december 1996 utnyttjades endast till knappt 60 %. Orsakerna till det minskade intresset

under perioden var bl.a. borttagandet av det barn-tillägg som tidigare fanns i stödet samt sänkningen av det lägsta beloppet i arbetslöshetsförsäkringen. Som ett resultat av den kraftiga utbyggnaden av vuxenutbildningen inom ramen för kunskapslyftet har regeringen emellertid beräknat ett ökat medelsbehov av svuxa. För svux beräknas i princip oförändrade resurser jämfört med föregående budgetår.

Regeringen beräknar att svux och svuxa kan beviljas till sammanlagt 96 000 personer under 1998 till en kostnad av 3 725,1 miljoner kronor.

Särskilt utbildningsbidrag

Särskilt utbildningsbidrag beviljas fr.o.m. höstterminen 1997 till arbetslösa mellan 25 och 55 år för studier på grund- eller gymnasieskolenivå. Bidraget, som kan lämnas för ett års studier, motsvarar ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen vid arbetslöshet. Även anställda kan under vissa förutsättningar få stödet. Under hösten 1997 beräknas omkring 70 000 personer få särskilt utbildningsbidrag.

För budgetåret 1998 beräknar regeringen medel för särskilt utbildningsbidrag med 4 847,6 miljoner kronor vilket innebär att cirka 77 000 personer kan få stöd under första kalenderhalvåret och cirka 63 200 under andra kalenderhalvåret.

Stipendier för basår till ungdomar under 20 år

För närvarande kan ungdomar under 20 år, som har en treårig gymnasieutbildning, delta i gymnasial vuxenutbildning för att komplettera sin tidigare utbildning bl.a. genom att gå ett basår. De kan dock inte få studiemedel för sådana studier utan kan enbart beviljas studiebidrag med 640 kronor per månad och annan studiehjälp avsedd för åldersgruppen 16-19-åringar. Det har funnits möjlighet att i efterskott få stipendium med 10 000 kronor för dem som under läsåret 1995/96 eller läsåret 1996/97 genomfört ett basår i komvux eller vid statens skolor för vuxna. Möjligheten till stipendier har gällt studerande både under och över 20 år och varit knuten till ett begränsat antal basårsplatser, för vilka staten lämnat ett särskilt statsbidrag.

Inom ramen för kunskapslyftet, inom den kommunalt finansierade gymnasiala vuxenutbildningen och vid statens skolor för vuxna, finns det numera möjlighet för huvudmännen att anordna basår i den omfattning de själva bestämmer. Därmed kan staten inte längre garantera stipendier till alla som genomgår ett basår. Det är emellertid viktigt att ungdomar, som har avslutat gymnasieskolan och vill skaffa sig särskild behörighet för naturvetenskaplig eller teknisk utbildning genom att gå basår, uppmuntras att göra detta direkt efter gymnasieskolan. Regeringen anser därför att stipendier skall kunna lämnas till dem som med godkänt resultat genomgår ett basår med en sådan inriktning under läsåret 1997/98. Möjligheten bör dock begränsas till ungdomar under 20 år. Regeringen beräknar medel för 1 000 bas-

årsstipendier eller 10 miljoner kronor. Det bör ankomma på regeringen att meddela närmare bestämmelser om basårsstipendier.

Korttidsstudiestöd och internatbidrag

Korttidsstudiestöd får beviljas till arbetstagare som deltar i studiecirklar, kurser inom komvux och statens skolor för vuxna samt i vissa s.k. korta kurser vid folkhögskolor. Stöd lämnas för studier i svenska, engelska och matematik på grund- och gymnasieskolenivå, för studier i samhällskunskap som motsvarar sådana moment som ingår i den kommunala vuxenutbildningen samt för studier som syftar till att utveckla handikappades färdigheter och kunskaper om handikappet. Korttidsstudiestödet ersätter förlopad arbetsförtjänst och uppgår till 75 kronor per timme.

Internatbidrag kan beviljas till deltagare i korta kurser vid folkhögskolor och vid statens skolor för vuxna för ovan nämnda studier. Bidraget, som kan beviljas till både arbetstagare och icke arbetstagare, är 327 kronor per dygn. Under läsåret 1996/97 betalades stöd ut till nära 16 000 personer. För budgetåret 1998 beräknas medel för korttidsstudiestöd och internatbidrag med 37,2 miljoner kronor.

Timersättning

I vårpropositionen (1996/97:150) beräknade regeringen en besparing på cirka 85 miljoner kronor för 1998 vid ett borttagande av timersättningen till deltagare i svenskundervisning för invandrare (sfi). Timersättning lämnas till den som förlorar arbetsinkomst, arbetslöshetsersättning eller kontant arbetsmarknadsstöd. Av de drygt 40 000 personer som läsåret 1996/97 deltog i sfi-undervisning erhölet endast omkring 3 500 timersättning.

Regeringens förslag:

Timersättning skall inte längre beviljas till deltagare i svenskundervisning för invandrare (sfi).

Skälen för regeringens förslag: Nyanlända flyktingar (i huvudsak skyddsbehövande och deras anhöriga) och andra invandrare deltar normalt i svenskundervisningen för invandrare (sfi) innan förvärvsarbete blir aktuellt. För kostnader i samband med flyktingmottagandet får kommunerna ett särskilt statsbidrag. Bidraget utgör ersättning för bl.a. försörjningsstöd till flyktingarna under en introduktionsperiod. Stödet till den enskilde lämnas i form av introduktionsersättning eller socialbidrag. För dessa nyanlända invandrare skall det upprättas individuella introduktionsprogram där sfi utgör en viktig del. Utgångspunkten är att kunskaperna i svenska efter introduktionsperioden ska vara så pass goda att invandraren kan klara av en normal tillvaro i Sverige och därmed också kunna omfattas av samhällets generella för-

månssystem. De invandrare som i dag deltar i sfi och som inte omfattas av flyktingmottagandet har i många fall vistats i Sverige under flera år. De bör i princip erbjudas samma studiestöd som övriga vuxenstudierande. Enligt gällande regler kan studier i en annan skolform t.ex. komvux i viss utsträckning kombineras med deltagande i sfi och då tillgodoräknas i studieprogrammet.

Mot denna bakgrund kommer medel för timersättning inte längre att beräknas under anslaget A 4. (tidigare A 5. Timersättning vid vissa vuxenutbildningar). Medel för timersättning till deltagare i särvux tas däremot upp här. Förslaget medför ändringar i 3 kap 5 §, 8 kap. 12 § och 11 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Ändringen i 11 kap. 2 § tas upp under utgiftsområde 13.

Timersättning utbetalas till de studerande i vuxenutbildning för psykiskt utvecklingsstörda (särvux) som på grund av studierna förlorar arbetsinkomst eller ersättning från arbetslöshetskassa. Timersättningen uppgår till 75 kronor per timme. Under budgetåret 1998 beräknas bidraget betalas ut till omkring 300 personer med sammanlagt 4,27 miljoner kronor.

Några lagändringar

Regeringens förslag:

Belopp i svux och svuxa skall fr.o.m. januari 1998 beräknas med utgångspunkt i den lägsta dagpenning som enligt förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd gäller för den som har rätt till arbetslöshetsersättning.

Skälen för regeringens förslag: I juli 1997 genomfördes en förändring i förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd som innebär att dagpenningen i utbildningsbidraget har sänkts från 230 till 103 kronor för den som inte tillhör en arbetslöshetskassa. Undantag gäller för den som driver eget företag. Nivåerna för svux och svuxa är knutna till utbildningsbidragets storlek. För att förändringen inte skulle få genomslag på svux och svuxa infördes en övergångsbestämmelse i aktivitetsstödsförordningen om att tidigare regler skulle gälla vid beräkning av dessa stöd under andra kalenderhalvåret 1997. Regeringen föreslår nu att regler med samma innebörd införs i 7 kap. 7 § studiestödslagen och i 2 § lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa för tiden fr.o.m. januari 1998. Som lägsta dagpenning vid beräkning av svux och svuxa skall alltså användas den dagpenning som enligt aktivitetsförordningen lägst kan lämnas till den som har rätt till arbetslöshetsersättning. Den s.k. heltidsuppräkningsregeln skall behållas oförändrad (jfr senaste SFS 1997:573, 574). I detta hänseende görs en redaktionell ändring i 2 § lagen om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa genom att reglerna

om heltidsuppräknig tas upp direkt i lagen och inte framgår bara av en hänvisning till 7 kap. 6a § studiestödslagen.

Regeringens förslag:

Följändringar görs i studiestödslagen på grund av det särskilda utbildningsbidraget. Studiemedel, svux och svuxa får inte beviljas eller tas emot för tid under vilken särskilt utbildningsbidrag redan lämnats. Tid med särskilt utbildningsbidrag skall räknas in i den längsta tid som studiestöd kan beviljas för. Den som uppbär särskilt utbildningsbidrag skall inte kunna få korttidsstudiestöd.

Skälen till regeringens förslag: Det särskilda utbildningsbidraget infördes den 1 juli 1997. Bestämmelser om bidraget finns i förordningen (1996:1654) om särskilt utbildningsbidrag. Nu föreslås följändringar i 4 kap. 3 och 8 §§, 5 kap. 6 § och 7 kap. 1 § studiestödslagen på grund av det särskilda utbildningsbidraget.

Särskilt utbildningsbidrag får inte tas emot för samma tid som studiemedel, svux eller svuxa redan har beviljats. Nu föreslås en ändring av 4 kap. 3 § och 7 kap. 1 § studiestödslagen som innebär att studiemedel, svux och svuxa inte får beviljas eller tas emot för samma tid som särskilt utbildningsbidrag.

Enligt 4 kap. 8 § andra stycket studiestödslagen får en studerande som har haft studiemedel eller särskilt vuxenstudiestöd enligt 7 kap. studiestödslagen för studier på grund- eller gymnasieskolenivå under sammanlagt tre år beviljas studiemedel för ytterligare sådana studier endast om det finns särskilda skäl. Denna treårsregel har gjorts tillämplig även på det särskilda utbildningsbidraget genom en hänvisning i förordningen till nämnda lagbestämmelse. Nu föreslås att även studier med särskilt utbildningsbidrag skall räknas in i treårsperioden för rätt till ytterligare studiemedel. Vidare föreslås en ändring i 5 kap. 6 § studiestödslagen som innebär att den som har särskilt utbildningsbidrag inte kan få korttidsstudiestöd under samma period.

A 4. Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk¹

1995/96	Utgift ²	179 900		
Därav 1996	Utgift	115 225		
1997	Anslag	149 746 ³	Utgifts- prognos	138 800
1998	Förslag	63 773		
1999	Beräknat	65 048		
2000	Beräknat	66 349		

Beloppen anges i tusental kronor

1 Nytt anslag

2 Tidigare anslaget E 6.

3 Tidigare anslaget A 5.

De huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är antalet elever.

Under detta anslag beräknar regeringen medel för

- bidrag enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan för kostnader för resor och boende för döva eller hörselskadade elever vid riksgymnasierna i Örebro samt elever vid Rh-anpassad gymnasial utbildning i Göteborg, Kristianstad, Stockholm och Umeå,
- utgifter för studiesocialt stöd vid vissa kurser i teckenspråk för föräldrar.

Regeringens överväganden

Bidrag enligt förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan lämnas för kostnader för kost, logi, vissa resor samt skäliga merkostnader på grund av funktionshindret. En viss osäkerhet råder vid bedömningen av medelsbehovet, eftersom antalet elever i riksgymnasieverksamheterna är styrande för belastningen. Belastningen kan också komma att påverkas av ställningstagande till överväganden om ändring av åldersgränsen för rätt till förtidspension/sjukbidrag. Den av regeringen tillsatta Utredningen om funktionshindrade elever i skolan (dir. 1995:134) skall även utreda hur ansvaret för utbildning och omvårdnad i anslutning till utbildning av funktionshindrade elever skall fördelas mellan stat, kommun och landskap samt vem som skall finansiera verksamheten. De ändamål för vilka stöd ges ur detta anslag kan därvid komma att påverkas. Mot bakgrund av ovanstående bedömer regeringen medelsbehovet för åren 1999 och 2000 oförändrat i förhållande till år 1998.

Regeringen har i proposition om utbildning i teckenspråk för vissa föräldrar m.m. (1996/97:192) föreslagit att statligt stöd skall lämnas till utbildning i

teckenspråk för föräldrar till barn som är beroende av teckenspråk för att kunna kommunicera. Stödet skall enligt förslaget avse statsbidrag till kostnader för dels anordnande av utbildning dels deltagandet i utbildning. Enligt förslaget skall Statens institut för handikappfrågor i skolan besluta om och utbetala statsbidrag till utbildningsanordnare och CSN besluta om och utbetala bidrag till deltagare i utbildningen. Regeringen beräknar för detta ändamål 10,5 miljoner kronor för vardera åren 1999 och 2000, dvs. en oförändrad nivå i förhållande till år 1998.

A 5. Bidrag till vissa studiesociala ändamål

1995/96	Utgift	25 530		
Därav 1996	Utgift	16 658		
1997	Anslag	22 576	Utgifts- prognos	22 576
1998	Förslag	23 073		
1999	Beräknat	23 534		
2000	Beräknat	24 005		

Beloppen anges i tusental kronor

Från anslaget betalas utgifter för stöd till produktion av studielitteratur för högskolestuderande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker. Anslaget disponeras av Talboks- och punktskriftsbiblioteket (TPB) som i samverkan med andra bibliotek skall förse synskadade och andra läshandikappade med litteratur.

En jämförelse mellan budget och utfall 1995/96 visar att anslaget överskridits med 8,2 miljoner kronor till följd av det ökande antalet utbildningsplatser. Antalet läshandikappade högskolestuderande ökade med 21 % mellan läsåren 1994/95 och 1995/96. Antalet platser ökar även fortsättningsvis vilket innebär att fler handikappade studenter kommer att behöva litteratur.

Regeringens överväganden

TPB:s årsredovisning visar att antalet studerande med behov av anpassad studielitteratur ökat avsevärt under senare år. Antalet synskadade och funktionshindrade högskolestuderande förväntas fortsätta att öka. Kostnader för produktion av studielitteratur för studerande som är synskadade, rörelsehindrade eller dyslektiker beräknas till 23 miljoner kronor för budgetåret 1998. TPB bör få bemyndigande att beställa sådan produktion av studentlitteratur som förfaller till betalning under budgetåret 1999 till ett belopp av 6 miljoner kronor.

A 6. Särskilt vuxenstudiestöd för studerande vid vissa lärarutbildningar

1995/96	Utgift	70 300		
Därav 1996	Utgift	44 395		
1997	Anslag	57 409	Utgifts- prognos	52 200
1998	Förslag	61 632		
1999	Beräknat	62 330		
2000	Beräknat	63 481		

Beloppen anges i tusental kronor

De utgifter som belastar anslaget är utgifter för vuxenstudiebidrag till studerande vid utbildning som leder till specialpedagogexamen samt vid påbyggnadsutbildning till sådan examen. Studerande som antas till utbildningen har i princip rätt till stödet. En jämförelse mellan budget och utfall år 1995/96 visar att utbetalningarna och antalet studerande varit lägre än beräknat. Prognosen för 1997 visar ett utnyttjande motsvarande anslaget.

Regeringens överväganden

Under läsåret 1996/97 erhöll omkring 1 000 studerande särskilt vuxenstudiestöd vid vissa lärarutbildningar. Anslaget för 1998 är beräknat för samma antal studerande motsvarande 61,6 miljoner kronor.

A 7. Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar

1995/96	Utgift	221 600		
Därav 1996	Utgift	173 638		
1997	Anslag	525 571	Utgifts- prognos	391 400
1998	Förslag	517 371		
1999	Beräknat	507 384		
2000	Beräknat	389 651		

Beloppen anges i tusental kronor

De utgifter som belastar anslaget är kostnader för vuxenstudiestöd enligt förordningen (1995:819) om vissa naturvetenskapliga och tekniska högskoleutbildningar med särskilt vuxenstudiestöd m.m. Endast studerande som har rätt till särskilt vuxenstudiestöd kan antas till utbildningarna. Utfallet för budgetåret 1995/96 visar ett överskott då antalet platser ej kun-

nat fyllas. Prognosen för 1997 visar på ett överskott motsvarande 134 miljoner.

Regeringens överväganden

För att stimulera intresset för naturvetenskapliga och tekniska utbildningar godkände riksdagen regeringens förslag våren 1995 om en särskild utbildnings-satsning inom högskolan om totalt 9 000 platser (s.k. NT-utbildning). Samtidigt infördes rätten till särskilt vuxenstudiestöd (svux) som normalt är en förmånligare stödform än studiemedel. Antagningen till utbildningarna har skett vid tre ansökningstillfällen, hösten 1995, hösten 1996 samt hösten 1997. Enligt preliminära uppgifter kommer inte samtliga platser att utnyttjas. Regeringen föreslår i årets budgetproposition att ytterligare en antagning ska göras under år 1998 till treåriga utbildningar (se utgiftsområde 16, avsnitt 5.2.3). För år 1998 beräknas medelsbehovet till 517,4 miljoner kronor.

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om ändring i studiestödslagen (1973:349)	4 kap. 3 § 7 kap. 1, 7 §§ 9 kap. 2 §	
Lag om ändring i lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa	3 § 3 a §	